

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XL. An, & quam in se esse humilitatis caussam innocentes, viri
docti, iusti, pij, sancti, Deipara, & adeò Christus ipse Dei filius, deniq[ue]
superiores ratione inferioru[m], iudicare & dicere ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

Qui aliter vadit, cadit potius, quàm ascendit. O peruersitas! ò abusus filiorum Adam! quia cùm ascendere difficilimum sit, descendere autem facillimum, ipsi & leuiter ascendunt, & descendunt difficilius; parati ad honores, ad celsitudines graduum Ecclesiasticorum, ipsis etiam Angelicis humeris formidandas. Adsequendum autem te, Domine IESU, vix inueniuntur, qui vel trahipatiantur, qui duci velint per viam mandatorum tuorum.

CAPVT XL.

An, & quam in se esse humilitatis causam innocentes, viri docti, iusti, pii, Sancti, Deipara, & adeò Christus ipse Dei Filius, deniq; superiores ratione inferiorum, iudicare & dicere possint?

I.

Iac. 4. 6.

Eccli. 3. 20.

1. Reg. 35. 16.

1. Reg. 17. 17.

Gen. 18. 27.

Vlt Deus omnes mortales humiles esse. Sic iubet: sic fauet. Nec enim tantùm *superbis resistit*, sed etiam *humilibus dat gratiam*, vt minis terreat, præmijs alliciat. Imò à maioribus maiorem exigit humilitatem. *Quanto magnus es*, ait, *humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur; à superbis impugnatur.* Qui cur placerent Deo, cùm factus omnis faciat homines etiã hominib⁹ fastidiosos? Pleraq; animalia cùm parua sunt gratiofa sunt: vilescunt, quando grandescunt. Cùm *parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es*, dicitur ad regem à Samuele, & subditur; *pro eo, quòd abiiecisti sermonem Domini, abiiecit te Dominus; ne sis rex.* Adeò humiles de stercore eleuat, & celatos de solio præcipitat; neque quisquam, ad cælestis gloriæ peruenit sublimitatem, qui se in hac vita non humiliavit. Et verò etiam quo quisque, coram Deo, maior fuit, eò se se magis factò ipso demisit. In regem iam vnctus erat Dauid, & tamen cibos fratribus, in castra portare non recusauit. Quantus erat Franciscus? quantæ innocentæ? quantorum operum honorù? quantæ sanctitatis, quantorum miraculorum patrat? & tamen hic tantus, quàm humilis fuit? Vt alios taceam sanctos, qui, cum Abrahamo, in terram prostrati dicere semper solebant oraturi: *Loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis & cinis?* Ipsa Dei Mater, super

super Angelos exaltanda, nonne se se *Ancillam Domini* vocabat? Luc. 1. 38. cuius, teste S. Bernardo, ne virginitas quidem placuisset, si caruisset humilitate.

Ipsè Christus de se ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Nempè quia Magister erat virtutum, etiã humilitatem nos voluit docere; nec verbo tantùm, sed exemplo quoque, quæ est efficacissima ratio docendi. Vnde non ait dumtaxat: *Discite,* Matth. 11. 29. sed addit: *à me, à dictis, à factis, ab exemplo meo. Nam exemplum dedi vobis,* non tunc modò, quando discipulorum ac vilium piscatorum pedes laui; sed in omni vita etiã reliqua. Nec sanè etiã hoc ipsum dicere potuisset, nisi in summo gradu steterisset humilitatis. Si enim alijs diceret: *Discite à me, quia mitis, quia humilis sum;* arrogans haberetur; quia humilis, non humilem, sed vilem se se reputat: & contemnitur ab alijs, qui se alijs proponit imitandum. Dum enim proponit, præponit. At Seruator ita excelluit in sui ipsius abiectione, vt neque cùm se ipsum alijs proponeret, in virtutis exemplum, quidquam vanitatis animo potuerit perfentiscere; sed verè simul esset, quod diceret, hoc est, *humilis corde:* non ore tantùm, vt quidam, qui se ipsos verbis deprimunt, vt alios ad refutandum, & laudandum inuitent. Si enim alios id, quod de se ipsi pronuntiant, credere, aut etiã suo iudicio testimonioque confirmare animaduertant, in quantas non impatentias erumpunt? quantas non serunt expostulationes? denique, quasi ouum putidum freris, ita fœtent, rupta testa, atque vlcere patefacto. Non sic Christus: nihil ille simulatè agit. Veritas est, verè dicit, quidquid dicit. Est ergo humilis corde, cùm dicit se *humilem corde.* At cùm nos quoque vult humiles esse, vult itidem id, quod sumus, hoc est, vilitatem nostram profiteri. Quam quia non agnoscimus, ex corde humiles non sumus, donec agnoscamus. Plerumque enim potiùs Pharisæum imitamur, alterius vitia acutissimis oculis intuentes, nostra ignorantes; quàm Publicanum, qui suum non alienum pectus percussit. Cogitamus, inquam, nos non esse Ethnicos, non hæreticos, non adulteros, non homicidas; quasi non aliud sit, ob quod vel sanctissimi se se possint humiliare. Hoc igitur, *Discite à me,* ait Christus. Vnde meritò D. Bernardus scribit: *Quid tu inflaris, ô homo, quid extolleris sine causa? quid*

II.

S. Bern. ser. 26
in capite ieiunij.

sa? quid altum sapias, & oculi tui omne sublime vident? Sublimis quidem Dominus: sed non ita proponitur tibi: laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis: humiliare, & apprehendisti. Hinc ergo quaestio nascitur, & multos sollicitat in vita spiritali parum versatos: cum Humilitatis virtus in vili sui aestimatione versetur; quo modo verum esse potuerit, in Christo, tale iudicium vilitatis? adeoque, quomodo verè *humilis corde* esse potuerit? Ille innocens in omni vita, ille morum Magister; ille fons sanctitatis; ille homo Deus, sapientia diuina, Verbum increatum; cuius etiam caro diuinæ hypostaseos vnione Deificata, qua veritate potuit se vilipendere? Atque hæc quaestio, cum certa proportione, potest etiam ad Deiparam, & ad reliquos Sanctos, immò & ad eruditos, aut in quacumque re, vt in gubernatione hominum, militia &c. excellentes, extendi. Si enim scapha scapha debet appellari, quo modo doctus se se habere potest pro indocto? pius pro impio? amicus Dei pro hoste Dei? aut quid vile in se se potuit Virgo Mater ad tantam dignitatem euecta reperire? Peccatores sanè infinitas habent sese vilipendendi causas: iustus autem nonne mentitur, cum se se vocat peccatorem? doctus, cum se pro rudi habet? pius cum impium appellat? Quæ hîc veritas? quæ diuini iudicij humilitatem

Proverb. 1. 5. nostram exigentis æquitas? *Audiens sapiens sapientior erit.*

III.

Igitur ad Christum æquè verum Deum ac verum veracemq; hominem quod attinet; verè is *humilis corde* fuit, nihil, quod non esset, sibi excogitans, aut simulatoriè affingens. Et sanè humilitas ex vilitatis suæ cognitione oritur, quæ cognitio, quò maior est, eò maior existit & humilitas. Itaque etiam Seruator noster, (non quòd in ipso aliquid fuerit vilius, quàm in vlla creatura, sed quòd cognitio cuiuscumque exinanitionis, in eo, maioris causa fuerit demissionis) quò perfectiùs se ipsum, quàm hominem ex nihilo productum nouit, eò se se demisit profundiùs. Post eum, Sapientissima illius Mater, Dei suiq; cognitione ditissimè illuminata, non superbiendi, sed quàm demissimè humiliandi se se causam sumpsit. Alij post hanc Sancti, immò & plurimi viri eruditi, quò ferè maius lumen aut diuinum, aut naturale, eò & maiorem humilitatem habuerunt. Et non rarò hodie quoq; minimus quisque

quisque maximi se se, & maximus minimi facere consuevit. Hinc vel oraculo sapientissimi iudicati Socratis dictum est: *illud unum se scire, quòd nihil sciat*: & Christi sapiens Paulus *omnium peripsema, minimum Apostolorum*, & qui non sit dignus vocari *Apostolus*, se appellavit. Hinc profundissima Ephreæmi, Basilij, Gregorij, Augustini, Bernardi, D. Thomæ, aliorumq; humilitas. Longè enim clariùs conspexerunt nihili sui, ex quo creati prodierunt, vilitatem.

Nimirum nascatur ea virtus, vt de quodam humili non vulgariter docto viro legimus, *ex sublimi scientia, non eà, qua ceterorum prudens, ignorans sui, mentem inflat, sed eà, qua aliorum conscia, & sui ipsius gnara animum componit. Vt erat sui ipsius contemplationi apprimè deditus, suum nihil non secus, quàm si oculis subiectum illud cerneret, clarè spectabat, quòd, cùm ex re, seu natura sua nihil esset, nihil quoque ex se operari posset. Videbat illud suum nihil, à Deo in esse aliquid eductum; sed, illud aliquid in nihilum nativa inclinatione perpetuo contendere, nisi benefico, potenti, & assiduo Dei influxu contineretur, à quo dependeret ampliùs, quàm pondus in aère pendulum à manu librantis; & à sigillo fluxa aqua impressa forma, in quibus si vel manum, vel sigillum subducis, deorsum pondus, & informis fuit aqua. Dicebat ex hac ipsa consideratione, sanctissimam Christi animam infinita quadam submissione, præ ceteris creaturis, Deo supplicem sese sternere; à quo suum esse conseruari, & diuinà personà continuo ornari intelligeret, cuius benefica operatio si vel temporis momento suspensa foret, ipsa anima in primum suum nihil laberetur. Solebat Placilla Theodosium Imperatorem maritum admonere, vt olim se priuatum hominem fuisse cogitaret: & præ ceteris ad Romanæ Reip. gubernacula assumptum, non vt superbiret, sed vt HOMINEM se esse cogitans, varijs fragilitatibus non minùs, quàm subditi, obnoxium, ritè gubernaret Imperium, tamquam Dei seruus. Diuina Sapiaentia Christo identidem dictitabat, illum etsi Creatorem, quà Filius erat Dei, tamen quà Filius hominis fuerat, esse creaturam, adeoque secundum hanc naturam, olim nihil fuisse, &, præ ceteris omnibus assumptum, vt Deus esset: potuisse etiam non assumi. Quod vt assidue cogitaret, solebat se identidem *Filium hominis* vocitare; qui utique, subducta Dei manu, cum omnibus do-*

N n n

nis crea-

IV.

In vita Leonardi Lessij edita à Thoma Courteis cap 13. §. 67.

Nicephorus Callistus I. 12. cap. 42.

nis creatis rursus in nihilum suum abiret, vnde à Deo fuerat productus. Hoc iudicare, nonne verum fuit? At fuit verissima & Christo, & Matri Christi, & omnibus Sanctis, immò & omnibus Angelis; & esset omnibus quoque reliquis creaturis (si virtutis capaces forent, atq; hanc suam à Deo dependentiam intelligere, possent) maxima se se, coram diuino conspectu, dimittendi causa. Quam qui plenius penitiusq; nouit, penitius etiam pleniusq; sese Conditori suo submittit. Hinc ergo fit, vt quo quisq; est sapientior, eò sit & humilior; sicut & stultissimi, & nullam dependentiam agnoscentes superbissimè se se solent efferre, itaq; gerere, ac si à se ipsis essent, atque à nullo dependerent. Quia igitur alij Sancti alij maius quoddam lumen à Deo acceperunt, & Virgo Dei parens sapientià diuinà maximè excelluit; ipse autem Dei Filius increata cognitione, scientia infusa & acquisita, sapientiàq; ceteros mortales, immò & Angelos omnes, sine comparatione antecessit, tantò perspicaciùs intellexit, animà suam, & corpus suum illico in nihilum reditura, si Deus vellet, cuius beneficio tot donis gratijsq; decorabantur. Tantò igitur magis se se prostravit, ante diuinam Maiestatem. Quod & alij facerent impensùs, si nihilum suum sapius diligentiusq; ante mentis oculos collocarent; & non eum pauone oculatas potiùs colorataq;que syrmatissimas pennas, quàm pedes intuerentur.

V.

Sufficeret hæc causa, ad iudicij veritatem, qua Redemptor noster sese verè *humilè corde* potuit pronuntiare. Sed & aliæ supererunt.

Matth. 11. 29°

1. Nemo, nisi *humilis corde*, de solio regio sponte descendit. Diocletianus imperium deposuit, sed non nisi agnita rerum vanitate & fastidijs fatigatus, quod & Maximiniano quoque collegæ sed perquam inuito persuasit, vt suprâ tradidimus. Nullus tamen Regum aut Imperatorum seruilium habitum induit, vt seruum suum posset ad thronum regium extollere. Atqui Christus,

Philip. 2. 6.

cùm in forma Dei esset, nullo utiq; regnandi tædio affectus, *exinuit semetipsum formam serui accipiens*, quando seipsum vsque ad naturæ humanæ vilitatem infirmitatemq; demisit; vt seruos suos ad regnum eueheret. Discite hoc à Christo diuites, discite pauperes: diuites, qui nullam pati, nullam audire potestis humiliationem; pauperes, qui & ipsi sorte vestra non contenti, in cen-

tione

tone purpuram cogitatis. Discite vos, Satrapæ, è summo demittere, & posita maiestate, officia etiam minùs splendida suscipere, tractareq; negotia vobis subiectorum. Discite descendere, qui nullum supra vos vultis pati.

2. Nemo, nisi *humilis corde*, si sit felix, amat ærumnas; nemo quieti præfert laborem; nemo delicijs dolorem; diuitijs paupertatem; nemo palatij mapalia; titulis grandibus ignobilitatem; honoribus despectum anteponit. Christus, cum esset *in suo Patria*, è cælesti patria, in Galilæam regionem tunc temporis contemptissimam, atq; ad miseras nostras descendit, *in laboribus à iuuentute fuit*; de paupere Parente, in paupere casa, nasci, in præsepio reponi, cum humilibus conuersari voluit; neque se regem creari à populo passus est; sed cum esset Dei Filius, *fabri filius* appellatus, animo æquissimo sustinuit. Numquid igitur verè *humilis corde* extitit? qui & nudis pedibus obambulauit, & asino vectus est, triumphaturus, pedesq; lauit discipulorum; numquid *humilis corde fuit*? Numerat Fulgosus, inter Ludouici XI. Gallorum regis laudes, quòd asinum nonnumquam pro equo adhibuerit; & cum alij reges auro sericoq; amicirentur, lana aut bombyce indutus fuerit. Christus nullo vmquam equo vsus, veste vilissima amictus, numquid magis *humilis corde* fuisse censendus est? O quàm hïc multa sunt à nobis discenda! quæ quam diu non discimus, verè *humiles corde* non sumus. At Dei Mater didicit: ast alij sancti didicerunt; nec quidquam fecere contra aut suam dignitatem, aut rei ipsius veritatem. Nos, quòd deteriores sumus, eò delicatius volumus tractari, molliùs vestiri, sumptuosius conuiuari.

3. Nemo, nisi *humilis corde*, contumelias, alapas, flagra, sputa, denique crucis summam infamiam potest patienter sustinere. Omnis superbus impatiens est; omnis superbus cogitat vindictas. Tameñ enim, ad tempus, dolorem corde premat, vultuq; patientiam simulet, vt patientiæ laudem capteret; animo tamen Diras coquit, & execrationes. Christus infamiam, maledicta, colaphos, virgas, flagella, fœdissima militum phlegmata in diuinâ faciè proiecta, ipsum patibulū & mortem cum latronum morte communè, æquissimo animo tolerauit, numquid ergo *hu-*

VI.

Ioan. 1. 18.

Psal. 87. 16.

Ioan. 6. 35.

Marc. 6. 3.

Fulgosus lib. 3. cap. 6.

VII.

Luc. 23. 34.

mitis corde fuit? Et verò tunc de quali vindicta cogitavit? oravit pro crucifixoribus; atque ut eos excusaret, nescire eos dixit, quid facerent. Quòd si vis altiorem humilitatis gradum; tam parvi æstimat atrocissimas sibi iniurias ab hominibus illatas, ut, cum eas posset æternis ignibus vindicare, ad vnum gemitum peccatoris, illico etiam sexcentas remittat. Putas, nullum superesse altiorem gradum humilitatis? Superest. Nam non solum facilis est noster IESVS, ad omnes iniurias etiam infinitas, & infinite quodammodo acerbis ac malitiosas in se perpetratas ex animo remittendas; sed etiam paratus est ex ijs, quibus ex animo dolentibus veniamq; postulantis millies & millies, & centies millies relabentibus, & enormissimè delinquentibus omnia condonavit, si denuò cadant, & denuò resipiscant, denuò stolam pristinam reddere, gratiam & gloriam impertiri, eosq; in filios suos, & regni cælestis hæredes adoptare. Quid quòd ipsos adhuc eiusmodi hostes, & tam contumaces inimicos suos, admirabili profusus & incomprehensibili maiestatis suæ demissione, insigniq; immò immensa patientiæ & bonitatis demonstratione, varijs vijs & modis, per internos S. Spiritus instinctus, per Angelos, per concionatores, per spirituales Patres, per exempla piorum, per morbos, & terrores, per beneficia, per minas & blanditias reuocat, ut vel tandem oculos aperientibus, & ad frugem redire volentibus possit veniam indulgere; & quantumvis à se auersis poenam vindictamq; æternam, vel omnino expungere, vel saltem in temporalem conuertere? Quid, quòd lædentibus, dum lædunt, beneficia refundit? Nonne Longino, dum lancea latus eius aperuit, aperuit oculos, ut videret, in quem transfigeret? Miranda pietas, dum fauciatur, sanat; & quòd hasa subit, inde sanguis & aqua exit in medicinam. Nonne hoc est esse verè *humilem corde*? Has omnes & nos humiliandi rationes haberemus, si à Christo discere vellemus, *quia mitis est, & humilis corde*. Potuit Christus, potuit B. Dei Mater, potuit Stephanus, & alij Sancti se se vilipendere, & his modis omnibus humiliare? Cur nos non possemus? immò cur non deberemus?

VIII.

At Sancti in infimo quoque loco, atque, etiam infra ipsos peccatores, se se demisere? Christus id sanè non potuit, quia im-peccabilis

peccabilis fuit. Deus enim erat, qui secundùm divinã naturã non potuit facere contra Deum, secundùm humanã autẽ naturam ipsa eum diuina hypostasis, cum multis alijs gratijs sanctificauit, im-peccabilemque reddidit. Si enim Christus peccare potuisset, Deus ipse diceretur peccauisse, quo nihil absurdius fingi, aut Deo magis aduersum potest excogitari. Nulla igitur veritate Christus in corde suo, sic se potuit in imo loco ponere. Et tamen vt peccator voluit circumcidi; baptizari à Ioanne, flagellari, crucifigi. In imo igitur loco se posuit patiendo; non iudicando: quæ tanto maior est humilitas, pati quod scias, te non meruisse; immò nec mereri potuisse. Christi Mater immunis sanè ab omni actuali, immò etiam ab originali peccato præseruata fuit: S. Franciscus & alij sancti, qui quàm innocentissimè vixerunt, verè tamen ea se se cogitatione iudicioque infra latrones & pessimos etiam peccatores demiserunt; quia non quid fecerint, sed quid facere, & peccare, potuissent, nisi à Deo eiusque benevolentissimã gratia præuenti seruati que essent, cogitauerunt. Sic enim S. Franciscus dicere solebat, Si Deus eam, quam ipse acceperat, gratiam, vel desperatissimo in filius, aut vijs grassanti latroni dedisset, meliùs ea, quàm ipse vsus sit, vsurum sanctioremque longè futurum fuisse. Pari modo Mater Christi, cum omnes sibi à Deo dotes gratiasque haberet numeratissimas, non tam cogitauit, quid cum illis, quàm quid sine illis esset. Certè si Philippus Macedo, Græciæ potitus imperio, *Cum in Cheronea fudisset Athenienses, licet fortuna euectus, tamen appetitum rationi subdidit; neque contumeliosè aut intemperanter aliquid fecit:* Quantò magis id cogitandum est de Virgine in Dei Matrem euecta? Philippus *consultum esse putabat, quemdam ex pueris quotidie hoc ei manè in memoriam renocare, quòd esset homo. Quare puero delegauit hoc officium, neque ipse prodibat antea, sicut fertur: neque quisquam, qui eum conuenire vellet, prius ad eum introibat, quàm singulis diebus puer hoc ter ei proclamasset, dicens: PHILIPPE, HOMO ES.* Hoc ipsum cogitabat Dei Mater. Hoc ipsum D. Augustinus sentiebat, è cuius sententia, nihil est, quod non faceret homo, si non custodiret eum is, à quo factus est omnis homo. Hac cogitatione Cæsarum refrænauit fastum Magnus Antonius. Te-
ste enim Sigonio, Constantinus Magnus Augustus, & filij eius

Ælian. lib. 3.
Variar. c. 15.

Card. Sigon,
lib. 4. Imp.
occid.

Constantius & Constans Cæsares magnitudine virtutis ac sancti-
tatis Antonij monachi Ægyptij audita, multis eum litteris ad re-
scribendum prouocârunt. Quibus ille acceptis, haudquaquam
elatus, convocatos Monachos ita est allocutus: *Reges sæculi litte-
ras ad nos scripserunt. Verùm, quid Christianis hoc estimandum?
Nam licet diuersa sit dignitas, tamen eadem est nascendi moriendiq; con-
dicio. Illa sunt nobis magni facienda, quòd Deus hominibus legem scri-
pserit, & quòd per Filium suum Ecclesias proprijs eloquijs exornauit.
Quid Monachus rationis habet cum regibus? cur ego litteras eorum ac-
cipiam; quibus solita reddere salutationis officia nesciam?* Monenti-
bus autem fratribus videndum esse, ne ille silentio suo animos
regum aduersus se irritaret, rescripsit laudans eos primùm, quòd
Christum colerent: deinde monens, ne regiar potestati tantum
tribuerent, vt præsentis imperio carnis inflati *Sz HOMINES ESSE*
SE, & à Christo iudicandos fore, obliuiscerentur, & vt clemen-
tiæ ac iustitiæ erga subditos inferuissent. Quarum ex litterarum
lectione summam principes cum utilitate voluptatem ceperunt.
Et voluptatem, & fructum nos capiemus, si addiscamus non in-
tumescere, quando nobis Principes aut scribunt, aut loquuntur,
homines enim sunt, quorum alloquia utiq; non tanti sunt facien-
da, quanti sermo Dei, nos per leges suas, perq; omnes sacras litte-
ras alloquentis, vnde tamen non insolecimus. Sed illud in primis
emolumentum & maximis & minimis affert, si se *HOMINES ESSE*
non obliuiscantur. Quisquis enim hoc meminit, magnas habet
causas suæ demissionis. Quas habuit & Mater Dei, quæ etsi non
peccauit, *gratia plena*, tamen, sine gratia, & ipsa peccauisset; &
tamquam homo, delinquendo infimum locum mereri potuisset.

IX.

Prou. 24. 16.

1. Ioan. 1. 10.

Psal. 70. 7.

Extra Christum & Matrem Christi, omnes iusti etiam de
peccati conscientia se se possunt humiliare. Nam & *septies in die*
cadet iustus; &, si quando non cadit, tamen cecidit aliquando.
Quis enim sine peccato est? immò, *si dixerimus, quoniam non pec-
cauimus; mendacè facimus eum, & verbum eius non est in nobis.* Quòd
si S. Ioan. Baptista, & fortè etiam alius quispiam in vtero mater-
no sanctificatus est, saltem dicere potest, *in peccatis concepit me*
mater mea, atque ita ob peccatum originis cogitare, se fuisse ali-
quando filium iræ, neque semper sine macula extitisse. Adeò ni-
hil

hil dicit contra veritatem, quisquis se se dicit peccatorem. Fuit enim & iustus aliquando peccator, atque, ob hanc ipsam originis culpam, æternæ damnationi addicendus. Quòd si quis præterea nihil sibi conscius est, tamen non in hoc iustificatus est, quia adhuc saltem venialibus culpis subinde Deum offendit, quæ est sufficientissima causa humilitatis. Quamquã quis est, qui sciat, *utrum amore, an odio dignus sit?* aut, qui satis reputare possit, quantas habeat iniquitates?

Antigonus rex, ut ex morbo assurrexit: *Haud male*, inquit, *actum est nobiscum. Commonuit enim morbus nos, ne spiritus, cum mortales simus, sustollamus.* Sic ratiocinantur & Sancti, quibus omnia cooperantur in bonum; & cum infirmi sunt, tunc fiunt fortiores. Nam apud eos diuina manus è peccato, quod est summum malum, nouit elicere bonum humilitatis & pœnitentiæ. Hinc summus Apostolorum, assiduo fletu diluit maculam negationis. Et Doctor gentium, *minimum se*, immò *peripsema* vocauit, & *qui Ecclesiam sit persecutus*, nec dignum, qui Apostolus vocaretur: non quòd Apostolus tunc non esset, sed quòd, ob perfectiones Christi discipulis factas, dignus non extiterit, ut in Apostolorum numerum cooptaretur. Nam qua veritate, homo terra appellatur, quia de terra factus est; eã se etiam ut peccatorem, demittit, quia se meminit peccauisse. Omne malum secum affert peccatum; hoc solùm, post illud nasci bonum potest, quòd sit maxima occasio humilitatis. Neque ficta est hæc humilitas. Ut enim verè Consularis nominatur, qui vel semel consul fuit; ita se etiam verè dicere potest, humiliareque tamquam peccatorem, qui aliquando peccauit. Hinc illa vox Pauli: *IESVS venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.* Magnum hoc est despicientiæ sui fundamentum, etiam olim Delphica epigraphæ insinuatum: *NOSCE TE IPSVM.* Quod Iuuenalis ait, è cælo descendisse, Tullius autem, idcirco Deo assignatum, quia maius est, quod ea continetur, quàm ut ab homine traditum videatur. Varios eius dicti authores refert Porphyrius. Clemens Alexandrinus & D. Ambrosius putant hanc sententiam desumptam è sacris litteris, & quidem ex illis Deuteronomij verbis: *Attende tibi.* Origenes autem ex his: *Si ignoras te, egredere.*

At verò licet peccauerit, tamen in re aliqua excellit quispiam?

1. Cor. 4. 4.

Eccles. 9. 6.

X.

Plutarch in Apoph.

1. Cor. 15. 9.

1. Cor. 4. 13.

1. Timoth. 1. 15.

Iuuenal Satyr 11. Cic.

lib 5. de Finib.

Porphyri.

serm 1.

Clem Alexi

2. Strom. c. 7.

Ambros. ser.

2. in Plat. 118.

Deut 4. Orig.

homil 2 in.

Cant.

XI.

piam?

piam? excellit ingenio, arte, prudentia, scientia? est bonus miles? clarus dux? acutus Philosophus? sublimis Theologus? Excelloit & Christus, & quidem infinitis modis. Sed excellentiam suam non iactavit, immò passim, vti & ipsa miracula occultavit, & Deo in acceptis retulit. Ille autem homo, qui non est Deus, quocumque tandem modo excellat, longè habet maiorem se humiliandi causam. Audi, quo modo & hinc se se possit demittere, & discere ab eo humilitatem, à quo iustitiam plurimi aliasque virtutes didicerunt. Est is Leonardus Lessius, de quo hæc relata legi. *No- uerat quidem Lessius in se doctrinam esse, & à Deo ac natura dotes; sed eas neg, estimabat ipse, neg, cum alijs componebat. Nemo tamen erat exiguus à quo discere erubesceret. Logica tirones vir ille rogauit, ut si quando eruditum aliquid, vel in doctrina, vel in pietate conciperent, secum illud, quò eorum institutione vel melior fieret, vel doctior, commune faceret. Nonne inter paruulos, quibus calum Christus astruit, Lessius censeatur oportet, qui maximam doctrinam cum esset, minimorum discipulum se faceret? suam sententiam tanti non faciebat, ut non facile ad aliorum, longè etiam doctrinam inferiorum rationes, se, iudiciumque, steteret. Arbitrabatur in alijs plus lucis, doctrine ac iudicij, quam in se esse. Adduci vix potuit, ut librum illum laudatissimum de iustitia & iure, prolo subiceret; quòd nihil à se magnum proficisci posse arbitrabatur. Parua hæc, quam de doctrina sua conceperat, ex eo proveniebat opinio; quòd plura à se ignorari, quam sciri intelligeret; & qua sciret, usque adeò confuse & imperfectè se scire, si cum beatorum sapientia componantur, ut iure bono, imperitus compellari posset. Solebat hæc ferè gradibus scientiam suam deprimere. Primò, suum omne scire, cum omnium mortalium in unum collecta scientia librabat; ad quam tantulum illud esse, quantulum ad vastum montem arenula, & guttula ad Oceanum, inueniebat. Exinde, immane illud humana scientia, Angelis opponerebat, quorum etsi inferioris essent ordinis, tanta sapientia vis est & præstantia, ut pari intercapedine, omnem uniuersi generis humani scientiam excedant, quàm hominum omnium sapientia, singularis hominis scientiam antecellit. Ascendebat præterea ad summorum sapientiam Seraphinorum, qua simili intervallo minorum Angelorum scientiam exsuperat. Ab his, ad eos transibat spiritus, qui nec dum quidem procreati in diuina tamen potentia reconduntur, Ab istis denique, ad sapientissimam*

mi Numinis inexplicabilem scientiam, è quo tandem sic rationem duce-
bat. Si mea scientia, mortaliùm omnium collata scientia, instar habet
arenule; quid habet composita Angelica? quid Seraphica? quid possibili
creari? quid demum diuina? si tota Angelorum sapientia scintilla qua-
dam exigua est infinita lucis; si artes omnes, & scientia, tenues sunt ad-
umbrationes suprema sapientia, sine cuius irradiatione, omnia, in tene-
bris, & ignorantia nocte, sepulta iacent; quid est, quòd de scientia mea,
que adeò usque exilis est, ut propè sit nihil, mihi ipsi blanditias faciam?
quid est, quòd ipsum me præ cæteris, tamquam amplius aliquid intelli-
gens, extollam; quasi magnum sit inter complures rudes, minùs ali-
quantò rudem esse, & inter luscòs rectiùs nonnihil videre? quid est quòd
exiliam animo, si vnus aliquis minus à me in scientia habet, cum etiam
is, alio in genere me excedat, & innumeros alios, quauis in scientia, me
ipso superiores reperiam?

Hoc paradigma facillè potest transferri ad omnem aliam
causam tumescendi. Places tibi nimiùm de ieiunio? Antonios
cogita, Paulos intuere. Eliam reuolue animo, Mosen ante oculos
statue, Christum tibi propone. Nondum 40. diebus & noctibus
ab omni cibo & potu abstinuisti. Ita de omni virtute potes ratio-
cinari: ita & de artibus, aut prudentia bellandi, vel imperandi.
Bonus es miles? longè adhuc distas à Iulio Cæsare; longè ab Alex-
andro; longè ab Hectore aut Achille; longè à Iosua, aut Gedeo-
ne, aut Dauide. Bonus es Princeps? in memoriam reuoca itidem
Dauidem, Moysen, Iosephum, Ludouicos, Henricos, Carolos
Magnos, Constantinos Magnos, ipsos Angelos, qui hunc Mun-
dum regunt, totasque à condito orbe conseruant regiones. O
quanto te reperies ab illis distitum interuallo? An non igitur me-
ritò, & cum veritate, te illis postpones? Quòd si igitur boni, &
in rebus magnis laudeque dignis, rectè iudicant, cum in se iudi-
cant esse vilitatem; quid non malis, impijs, sceleratis, superbis,
illis, qui iustitiam pro magnitudine munerum vanalem expo-
nunt, & tantarum sunt iniuriarum fautores, erit faciendum? quas
non habebunt causas se vsque in infernum humiliandi? Habent
sanè, sed rarò se humilant, vt etiam hinc sint deteriores. Iam enim
boni esse incipient, si de se sentirent malè; quia verè sentirent.
Sed veritas in illis non est; verum non vident. Odit ergo illos
Deus,

Deus, quia odit vanitatem; sicut amat humiles, quia amat in humilibus veritatem.

XII.

Gregor. lib.
9. epist. 52.

Enimuerò hic ipse inanis gloriæ metus in Sanctis quoque humilitatem conseruat. Qua de caussa D. Gregorius ad Augustinum Anglorum Episcopum ita scribit: *Scio quia omnipotens Deus, per dilectionem tuam, in gente, quam eligi voluit, magna miracula ostendis, Unde necesse est, ut de eodem dono calesti, & timendo gaudeas, & gaudento pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum anima, per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur: pertimescas verò, ne inter signa, qua fiunt, infirmus animus, in sui presumptione se eleuet; & unde foras in honore atcollitur, inde per inanem gloriam, intus cadat. Addit idem alias duas causas, ob quas animi tumor possit reprimi, etiam in illis qui miracula perpetraverunt. Restat, inquit, ut, inter ea, qua operante Deo exterius facis, semper te interius subtiliter iudices, ac subtiliter intelligas, & remetipsum, qui sis, & quanta sis in eadem gente gratia, pro cuius conuersione etiam faciendorum signorum dona percepisti. Et, si quando Creatori nostro, seu per linguam, siue per opera reminisceris deliquisse, semper hac ad memoriam reuocas, ut surgentem cordis gloriam memoria reatus premat: & quidquid de faciendis signis, accepisti, vel accepisti, hac non tibi, sed illis reputes donata, pro quorum tibi salute collata sunt. Triplicem ergo humiliandi sui causam habent, qui miraculis effulgent. Prima est, metus ipse, superbiendi, de quo paulò priùs. Altera est, quòd miraculorum potestàs sit gratia gratis data, non ad sanctitatem patrantis augendam, sed ad vtilitatem proximorum: unde etiam, qui non sunt sancti, subinde miracula possunt facere: ut de ipso Iuda proditore docent, qui eum, cum ceteris Apostolis, aiunt dæmonia eiecisse. Certè ex ipsis dæmnandis, quidam dicent, in illa die: *Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Quid prodest homini diuitem esse in alios, pauperem sibi? immò, quid prodest homini, si vniuersum Mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur? Sæpe quis alterum ad fidem Catholicam adducit, & ipse fit hæreticus. Sæpe quis confessione, aut exhortatione colloquissue alterum ad pœnitentiam, continentiam, a quietem impellit, & ipse pœnitenda facit. Atque hæc est tertia causa,**

Matth. 7. 22.

Matth. 16. 26.

ob quam se se demittunt, qui magna, immò & qui miracula efficiunt. Sciunt enim, se non tantùm miracula, sed etiam peccata fecisse; eaque propter superbiendum non esse, eùm peccatum sit ipsorum, miraculum Dei. Neque alij intumescunt, quando aliquid præclari præstant, scelerum suorum memores. Cur enim turgeant, si homini dederint rosam, qui Deo dederint alapam, aut, si non dederint, fortè adhuc daturi sint? Has ergo ob causas se meritò omnes, infra omnes deprimere possunt, vt eunctis sint superiores, qui se se nullis anteponunt. *Nihil excelsius humilitate*, ait S. Ambrosius, *qua quasi semper superior nescit extolli, quia nemo id affectat, quod infra se iudicat.*

Volaterranus alijq; referunt, multos mortales bello captos, aut quia fides eorum suspecta esset, ad pedes Friderici I. Imp. ex Cisalpina Gallia in Germaniam redeuntis supplices iacuisse, *albis vestibus* amictos, veniamq; petijisse in patriam abeundi. Qua impetrata, postliminiò reuersi, voto, in eo habitu perseuerasse dicuntur; lanificio & orationibus dediti. Vnde *Humiliatorũ Ordo* nomen traxit, postea ab Innocentio III. primùm, inde ab alijs Pontificibus confirmatus. Hic Ordo, etsi postea alia passus, interierit, spiritali tamen modo reuiuiscit. Nam omnes pij sanctiq; homines inde sunt humiles, vnde humiliati. Meminerunt quippe, se olim in captiuitate datmonis, Deoq; perfidos fuisse, & in primis Parentibus, præuaricatos, in Baptismo, in Pœnitentiæ sacramento, supplices veniam, potestatemq; cælestis patriæ adeundæ consecutos. Quare, quidquid postea præclari gerunt, non rapiunt in glorias inanes, neque sibi de eo vanè complacent; quia semper recordantur, se esse peccatores. Frænum illis optimum est vanitatis, memoria delictorum: eùm etiam Epaminondas solitus aliàs prodire vnctus & fronte exporrectâ, postridie, conflictus cum Spartanis, ad Leuctra, quantumuis victor, sordidatus & vultu deiecto sit progressus, similem ob causam. Nam requirentibus, Num quid ei tristius accidisset? Nihil, inquebat, verùm heri animaduerti, maiores me, quàm decebat, animos gessisse. Quare nimiam animi effusionem hodie coerceo. Ad hunc modum vel miraculorum patratores cristas demittunt, eùm in memoriam reuocant, se deliquisse. Neq; supercilio rem dignam

VIX

S. Ambrosius
lib. 7. sup.
Luc.

XIII.

Volat. lib. 27.
Sab. lib. 5.
En. 9. Polyd.
lib. 7.

Plutarchi. in
Apopht.

iudicant, si multa mala, quæ perpetraverunt, aliquibus operibus bene gestis compensent. Sic à malis natum ex ipsa malorum cõpensatione periculum quodam modestiæ freno cohibetur.

XIV.

Timoth. 1. 13.

Gal. 1. 13.

AA. 22. 19.

1. Tim. 1. 15.

1. Cor. 14. 9.

Ephes. 3. 8.

Hinc profunda illa humilitas, & prorsus admiranda D. Pauli Apostoli nata est, utiq; cum magna illius sanctitate coniuncta. Semper enim recordabatur eorum, quæ malè fecerat, immò ea palàm de se fatebatur; neque ea leuia sanè. ait enim: *blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus: item supra modum persequabar Ecclesiam Dei, & expugnabam: item, Cum funderetur sanguis Stephani, ego adstabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum.* Hæc memoriã voluebat, ne magnitudine reuelationum extolleretur. Quando autem cum alijs conferebat se se, non imitatus Pharisæum ad factorum suorum iactationem, aliorumque contemptum, versus est; sed se inter peccatores primum, inter Sanctos vltimum collocavit: *Christus IESVS, inquit, venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.* Item: *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* Et alibi: *Mihi omnium Sanctorum minimo data est hæc gratia, ubi per Sanctos intelligit omnes fideles, qui erant in Ecclesia.* Igitur illud vas electionis, ille Doctor gentium, qui in oculis Dei vnus erat ex maximis Apostolis, immò etiam ex primis in sanctitate, ille orator, illa cælestis tuba, ille qui per excellentiam Apostolus appellatur, in suis oculis erat omnium fidelium postremus, & primus omnium peccatorum. Quo pacto sic, ô Apostole, de te potuisti iudicare? Nempe ea ars, immò virtus tua fuit, ut in tua cum reliquis comparatione, non aliorum peccata, sed virtutes aspiceres; tuarum autem virtutum immemor, peccata solùm tua, tibi ante oculos poneret, eaque exaggeraret, longè secus ac nos facere solemus;

Qui non videmus mantica, quod in tergo est;

in illam enim conijcimus nostros errores & delicta; si quid autem laude dignum à nobis factum existimamus, illud identidem animo volumus. Hinc intumescimus, hinc nostra magni facimus, & aliena parui pendimus, immò alios contemnimus, quia ad eorum virtutes cæci, & Tirexiæ, ad vitia oculi & Argi sumus. Nimirum lumen diuinum excludimus, quia, ut D. Bonauentura è S. Gregorio

animad-

animaduertit: Unusquisq; dum tactu veri luminis illustratur, sibi ipsi offenditur, ut unde cognoscit, quid est iustitia, inde erudiat; quid est culpa, qua excacatur. Vnde Sancti viri quò altiùs apud Deum virtutum dignitate proficiunt, eò subtiliùs indignos se esse deprehendunt: quia dum proximi luci fiunt, quidquid eis in se ipsis latebat, inveniunt.

At S. Paulus pugnancia videtur imponere nobis, dum ait: Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes? Potèstne sine mendacio, vel certe sine falsitate fieri, ut duo in quacumque humilitate se se ipsos mutuo superiores sibi inuicem arbitrentur? Si è duobus vnus est superior, ergo alter erit inferior. Si inferior, ergo non superior. An non clarè magister videt, discipulum in doctrina esse inferiorem? Videt sanè, & euidenter quidem. Interim constanter monet Humilitas, ut nulli te præponas, sed omnibus potiùs postponas. Quo pacto hoc fieri potest, salua veritate? Tres sunt modi. 1. S. Thomas ait, humilem nec debere, nec posse iudicare, suam virtutem aut donum, quod reuera maius à Deo accipit (v. g. apostolorum) esse minus eo, quod reuera minus alter accepit (v. g. dono linguarum) neque verò debere se in eo æstimare altero esse inferiorem: sed in eo, quòd considerans ea, quæ habet à seipso; in proximo autem illa quæ habet à Deo. Hac enim ratione meritò ac verè illum sibi præfert. Siquidem dona, quæ alter à Deo habet, maiora sunt ijs, quæ quisque à seipso habet. Hæc est enim genuina indoles humilitatis; Nolle se ipsam, Intueri se ipsum, atque ea quæ quisque à seipso habet, suos nimirum errores, sua vitia & peccata: in alijs autem spectare eorum bona & dona, quæ à Deo proficiuntur. Quemadmodum & superbiæ ingenium est sua bona spectare, iactare, admirari; aliorum autè mala indagare, rimari, detestari. 2. Certum est, Mundi Governatorem, ita sua dona distribuere, ut nullum prætereat, sed cuique etiam vilissimo homuncioni dotem aliquam conferat, in qua alios præcellat. Quod, ut in rebus naturalibus, ita etiam supernaturalibus contingit. In naturalibus enim alius visu, auditu alius; vnus ingenio, alter iudicio; hic eloquentia, ille sapientia & Philosophia; iterumq; quidam in medicinam, quidam in iurisprudencia excellunt: itemq; hic calamo, ille penicillo, alius

S. Bonavent.
c. 1. folio-
quij.

XV.
Phil. 2. 3.

S. Thom. 2. 2.
q. 161. a. 3.

S. Gregor.
hom. 10. in
Ezech.

lo, alius scalpro valet &c: Pari modo alij Sancti charitate, alij humanitate; mansuetudine ac patientia alij, alij alia virtute eminent, suntq; alijs superiores. *Miratur Paulus, inquit D. Gregorius, in Petro & Apostolis innocentiam cum ait: Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei: vicissim Petrus miratur in Paulo sapientiam, cum ait: Sicut & charissimus frater noster Paulus secundam datam sibi sapientiam scripsit vobis. Ad eundem modum, S. Athanasius scribit, S. Antonium, in vnoquoque fratrum ac sociorum illam, qua fulgebat, virtutem contemplatum, & in ea superari se videntem alteri tamquam superiori postposuisse, 3. Ait supra citatus D. Thomas: Verè indicamus, & estimamus, posse esse aliquid occultum in alio, quo nobis superior sit, etiamsi bonum nostrum, quo illo videmur superiores, non sit occultum. Allonat S. Augustinus: Virgo ne se coniugata praeferat, cogitet occulta dona Dei, qua non nisi interrogatione tentationis etiam semetipsum cuiq; declarant. Vnde enim prater alia scit Virgo, ne fortè ob mentis infirmitatē nondum sit matura martyrio, coniugata verò sit? Vnde, inquam scit, ne fortè ipsa nondum sit Thecliam sit illa Crispina. Et copiosius infra. Aliud est enim pro veritate ac proposito sancto non consentire suadenti atque blandienti, aliud non cedere etiam torquenti, & ferienti. Latent ista in facultatibus, & viribus animorum, tentatione panduntur, experientia propalantur. Vi ergo quisque non insetur ex eo, quod videt se posse, cogitet, fortè alios posse aliquid, quod ipse non potest: ita seruabitur non fallaci, sed veraci humilitate: honore mutuo praeuenientes, & alterutrum existimantes superiores sibi.*

S. Augustini
de sancta vir-
gine. cap. 43.

Il. lib. cap. 47.

XVI.

Nulli nos praeferemus, si de nobis ipsis, quod reuera sumus, sentiamus: utque ita nos ipsos noscentes sentiamus, Deus non solum voluit nos nobis de peccatis nostris (quibus scatemus, & maxime miserii sumus) notos esse, sed etiam in corpore naturam nobis fragilem dedit, quam vel ipsi Ethnici hominibus proposuerunt considerandam. Senecam audiamus: *Hoc in hoc illa Pythici oraculis ascripta vox: NOSCE TE. Quid est homo? quodlibet quassum & quodlibet fragile: iactatu, non tempestate magna, ut dissiparis, est opus. Ubicumque arietaueris, soluëris. Quid est homo? imbecillum corpus, & fragile, nudum, suapte natura inorme, aliena opis indigens, ad omnem fortunam*

Senec. con-
solat. ad
Marc. c. 11.

fortune contumeliam proiecitur: cum bene lacertos exercuit, cuiuslibet ferè pabulum, cuiuslibet victima, ex infirmis fluidusq; contextum, & lineamentis exterioribus nitidum. frigoris, aestus, laboris impatiens: ipso rursus sitis, & otio iturum in tabem, alimenta metuens sua, quorum modo inopia, modo copia rumpitur: anxie sollicitaq; tutela, precarij spiritus, & malè harentis, quàm parum repentinum audiet, ex improvise sonus auribus grauis excutit: soli semper sibi nutrimentum vitiosum, & inutile. Miramur in hoc mortem unius, qua singulis opus est. Numquid enim ut concidat, res magni molimenti est? Odor illi saporq;, & lassitudo, & vigilia, & humor, & cibus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt. Quocumq; se mouet, infirmitatis sua statim conscium, non omne calum ferens, aquarum nouitatibus, flatuq; non familiaris aura, & tenuissimis causis atq; offensionibus morbidum, putre, cassum, à sletu vitam auspiciatum. Cum interim quantos tumultus hoc tam contemptum animal mouet? in quantas cogitationes oblitum conditionis sue venit? Immortalia aeterna voluat animo, & in nepotes, pronepotesq; disponit: cum interim longa conantem eum mors opprimit: & hoc, quod senectus vocatur, pauci sunt circuitus annorum. Ita se Ethnicus de corpore aestimauit, quod, quia naturam communem omnes habemus, omnes facere par est. Quorquòt autem faciunt, nulli se vel ob vires, vel ob formam, vel ob valetudinem, vel alias membrorum dotes anteponunt, non enim se aspiciunt, quales sint, sed quales esse possint: immò, quales futuri sint. Ad quod oculos conuertens Ecclesiasticus ait: Omnes homines terra & cinis. Quid superbit terra & cinis?

Eccli. 17. 33.
& 10. 9.

CAPVT XLI.

Cur inimicis sit ignoscendum? & tamen ob hoc eorum peccata non manere impunita.

Quàm iustis de causis Mundi Conditor & Gubernator honores alijs tribuat, si cetera omnia deessent argumenta, satis superque ostenderent illi sapientes, qui honores, tamquam rem vilem, & ad pueros pertinentia crepundia, à se abdicauerunt, abiecerunt, conculcauerunt. Neque in sapientum habendus est numero, qui magnum nomen tenet potius, quàm

I.